

הרב יצחק יעקב פוקס

זמן מתן תורתנו - חג השבועות תש"פ ביום "הששי", ערב שבת קדש

בחסדי ד' הולך ומסתיים המניין שאנו מונים בין פסח לעצרת, ושוב נתייצב למרגלות הר סיני, כל העם יחדיו, ונאמר, כאיש אחד בלב אחד, – **"כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע"** ויתקיים בנו שוב: **"היום הזה נהיית לעם"** כי, כדברי רבנו סעדיה גאון: **"אין אומתנו אומה - אלא בתורתיה"** וכדברי הרמב"ן בהקדמתו לספר שמות: **"כל עיקרן של ישראל אינה אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וכו' וזו סיבת גאולת מצרים – תעבדון את האלוקים על ההר ההוא"**.

השנה תש"פ, שילוב מיוחד, נדיר יחסית, של **"חג השבועות - חג מתן תורתנו"** בערב שבת, ומיד בסמוך, בעזרת "עירובי תבשילין" עוברים מיום טוב **לשבת קודש "נשא"** - "אסרו חג" שבועות. ארע לאחרונה לפני אחד עשר שנים (תשס"ט) ויהיה בס"ד בעוד שלש שנים (תשפ"ג ותשפ"ו). ההלכות בדפים שלפניכם, מיוחדות ומותאמות לחג השבועות שחל בערב שבת קדש, בתוספת חידושי הלכה ומנהג רבים, לקראת שבועות דהשתא

מצוות חג השבועות

המעין ברמב"ם ובשולחן ערוך, מתפלא למצוא, שבזמן הזה, אין מצוות מיוחדות לחג השבועות, ואין אלא סימן קצר בשולחן ערוך, או"ח תצ"ד: **"סדר תפלת חג השבועות"**, ותו לא?! בזמן שהיה בית המקדש, הקריבו שני הלחם מן התבואה החדשה והחלו בהבאת הביכורים שנמשכה מעצרת (שבועות) ועד החג (סוכות), אך בשונה מפסח וסוכות, אין לנו מצוות לקיימן, כיום ???

בארו המפרשים: ברגל זה, זכינו לקבל מתנה שאין לה שיעור ולא גבול - תורה ומצוות, פרד"ס התורה וכל מה שעתיד תלמיד לחדש וכו' ואי אפשר לבטא ולצמצם מתנה כה ענקית במצווה מסוימת, ועל כן, אין גם בתורתנו, ציון יום מסוים בו נתנה תורה, ורק הלכה כחכמים בברייתא בשבת פ"ח כי ב' בסיון ניתנה תורה, כלשון בעל "עקידת יצחק" פרשת אמור, שער ס"ז: **"לפי שזיכרון התורה וקבלתה אינו לזמן מיוחד כשאר המועדים הנזכרים, רק מצוותה בכל יום ובכל עת ובכל שעה, דכתיב: "לא ימוש ספר התורה הזה מפריך, והגית בו יומם וכלילה" (יהושע א, ח). ואכן, נוסח ברכת התורה "נותן התורה", נותן - הווה נמשך, "שבכל יום יהיו כחדשים בעיניכם, כאילו קיבלתם אותם היום מסיני"**.

הלכות חודש סיון וחג השבועות תש"פ

יום חמישי כ"ז אייר "ערב ראש חודש" מוקדם

הנוהגים לערוך סדר "תפילת יום כפור קטן", כשחל ערב ראש חדש בשבת, מקדימים לאמרו בחמישי. **זמן מנחה גדולה - 13:11 הנמצאים בבידוד או ביחידות:** רשאים לאמרו (מ"ב תקס"ה, י"ג), וידלגו על אמירת י"ג מידות של רחמים, אלא אם כן, יודעים לאומרם בניגון הטעמים - כקורא בתורה (מ"ב תקפ"א, ד ותקס"ה, י"ב). **השומע** אפילו בטלפון, אמירת י"ג מידות מציבור שאומרים כעת - **יאמר אתם**. ויחיד, ידלג הווידי הגדול של **רבנו ניסים** (שו"ת אג"מ או"ח ד, קי"ז שלא נתקן אלא בציבור).

ישנם, אנשי מעשה שנוהגים להתענות במיוחד בערב ראש חודש סיון עפ"י הגמ' שבת פ"ז ע"ב "ויחנו" - "מה חנייה בהר סיני בתשובה" ותמיד, ראש חודש "זמן כפרה לכל תולדותם", והמשתדל בעשיית תשובה בערב ראש חודש - **יהיה לו ר"ח לכפרה שלימה** (משנ"ב תי"ז, ד). **והרוצה להתענות**, צריך לקבל עליו תענית במנחה שלפניו (ביה"ל תקס"ב ד"ה שרגיל ובא"ח ויקרא, ה). **שכח**, יכול לקבל עד בין השמשות, **ובדיעבד**, קיבלו בלילה - מחויבים לקיים הנדר (מג"א ומ"ב שם).

מי שהתענית גורמת לו בטול תורה או לחולשה בקיום מצוות בין אדם למקום או בין אדם לחברו - אל ימעט במלאכת שמים (שו"ע תרע"א, ב). ולכן בדורות האחרונים התקינו שלא להתענות יותר ממה שתקנו חז"ל (אגרת התשובה להתניא ל"ג) אלא להרבות בלימוד תורה ותענית דיבור (מג"א תקע"א, א ומ"ב, ד) ולתת לצדקה (רמ"א תקס"ח, ב ומג"א).

ערב ראש חודש סיון - שבת קודש "במדבר" - "מברכים החודש"

הדלקת הנרות: ירושלים - 18:59 מרכז - 19:14 צפון - 19:09 דרום - 19:17

ההפטרה: "מחר החודש" (שמואל-א, כ). מולד סיון - [היה] ביום ששי שעה 11 42 דקות ו 13 חלקים
אומרים "אב הרחמים" לא אומרים צדקתך וגו' אבות - פרק ו

לענין סעודה ג' שנמשכה לילה - להלן

מוצאי שבת: ירושלים - 20:16 מרכז - 20:18 צפון - 20:19 דרום - 20:16 רבנו תם - 20:52

במוצ"ש: בני אשכנז - אין אומרים ויהי נועם וגו' ובני ספרד - אומרים

כתב השל"ה הקדוש: נהגו להתפלל "תפילת אבות על בנים", מקורה מיוחס לרבי שבתי סופר, מחבר סידור המדוקדק, "וביותר צריך להתפלל שיהיה לו זרע כשר עד עולם, וכל צרכיהם וזיווגם מד' יצא הדבר, ולבי אומר, ששעת רצון לתפילה זו, בערב ראש חודש סיון, הוא החודש בו נתנה תורה, ואז נקראים בנים לד' אלוקינו, וכדאי לישיב בתענית ביום ההוא, הוא ואשתו, ולהתעורר בתשובה, ויתקנו כל ענייני הבית וכו' ויתנו צדקה לעניים הגונים".

וכתב המשנה ברורה סי' מ"ו, י: "ותמיד תהיה תפלת האב והאם שגורה בפיהם, להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מדות טובות, ויכונו מאוד בברכת "אהבה רבה" ו"בברכת התורה" בשעה שאומרים "ונהיה אנחנו וצאצאנו וכו'", וכן כשאומרים ב"ובא לציון" "למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה".

מין החזון איש זצ"ל כתב ב"קובץ אגרות" א, ע"ד, נוסח תפלה לאם למען בנה, בברכת שומע תפילה: "יהי רצון מלפניך ד' אלוקי ואלוקי אבותי, שתרחם על בני פלוני בן..... [נכדי... ניני....] ותהפוך את לבו לאהבה וליראה שמך, ולשקוד בתורתך הקדושה, ותסיר מלפניו כל הסיבות המונעות אותו משקידת תורתך הקדושה, ותכין את כל הסיבות המביאות לתורתך הקדושה כי אתה שומע וכו'".

בקשות ותחינות בשבת

משנה ברורה רפ"ח, כ"ב: "כתבו האחרונים, דמותר לומר בשבת אלקי עד שלא נוצרתי איני כדאי וכו' שאין אסורה שאלת צרכיו בשבת, אלא כשמבקשים על חולי או על פרנסה ודומה לו, כשיש צער לפניו". על כן, אישה הרוצה לבקש בשעת הדלקת הנרות, על בריאות ופרנסה, תקדים הבקשות קודם ההדלקה. ועל כן אחרי אמירת תהילים אומרים "יהי רצון וכו'" המתאים לשבת ויום טוב.

וכתבו אליה רבה ועטרת זקנים על גיליון השו"ע רס"ז: "מה שאין אומרים תחינות בשבת, היינו תחינה השוברת לבו של אדם, אבל בקשה שיינתן לו הקב"ה מתנות טובות - מותר". מטעם זה, אומרים "יקום פורקן וכו'", מי שברך... הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה וכו' לפני מוסף [רמ"א רפ"ד, ז ושו"ע הרב שם - "כי אין זו תחינה אלא בקשה"], וכן נהגו לומר "יהי רצון וכו' שבברכת החודש [אף שבסידור האריז"ל - השמיטו. והגר"ח מבריסק והחתם סופר זצ"ל לא אמרוהו, והחזון איש זצ"ל קיצר באמירת "יחדשהו הקב"ה וכו'".

בקשות ותחינות המותרות באמירה בשבת ויום טוב

א. בקשות ותפילות שרגילים לאומרן יום יום או מעת לעת, ונוסחם קבוע לכולם, בין עשיר בין עני, בין בריא בין חולה, ובדרך כלל נוסחם בלשון רבים ונכללים בהם כל כלל ישראל, כגון: "אלקי נצור לשוני מרע וכו'" ו"יהי רצון שתרגילנו וכו'" שלאחר ברכות השחר, "ברוך שמייה וכו'" שאומרים בפתיחת ארון הקודש, ריבון העולמים וכו'" שאומרים לפני הקידוש בליל שבת וכן "רצה והחליצנו וכו' שלא תהא צרה ויגון וכו' שבברכת המזון - אור זרוע, משנה ברורה קפח, ט ושו"ת רב פעלים [לבן איש חי] א, מ"ו.

ב. מותרת בקשת צרכיו במחשבה, כגון בברכת "אתה גיבור וכו'" כשמגיעים למילים "ורופא חולים" - רשאים לחשוב על שם החולה ולבקש בלב על רפואתו וישועתו, בתנאי, שהדבר אינו גורם לצער ולדאבון נפש, שאז

אסור אף במחשבה – אשל אברהם (בוטשאטש) סי' ס"ח מהרש"א שבת קי"ח ע"ב והחיד"א מבאר על פי זה את הנוסח: "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא", שבחול מבקשים על החולה ב"רפאנו" ובשבת כבר ב"אתה גיבור"....

ג. בקשות ותחינות שניתקנו לאומרן בזמנים מסוימים או במקומות מסוימים וחל הדבר בשבת או יום טוב – מותר לאומרם. כגון: תפילת השל"ה כשחל ערב ראש חודש סיון בשבת, תפילה על אתרוג כשר ומהודר כשחל ט"ו בשבט בשבת, תפילות למוהל, לסנדק ולאבי הבן וכן בשעת בכי התינוק בברית מילה שבשבת, תפילת החולה לפני לקיחת תרופה, וכן כשנמצאים בשבת בכותל המערבי או בקבר הרשב"י במירון וכדומה, מותר לומר בקשות שנתקנו לומר שם – שו"ת תפילה למשה ב, א שו"ת תפארת אדם ג, י"ג ושו"ת בצל החכמה ה, מ"א

וכן הורו רבים מגאוני זמננו, לומר "תפילת השל"ה" בערב ר"ח סיון, אפילו חל בשבת - הגר"ש וואזנר, הגרש"ז אויערבך והגר"ע יוסף זצוק"ל. ודעת הגר"ש אלישיב זצ"ל לדלג בה על הבקשה לפרנסה. והכרעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א (בדרך שיחה עמ' ע"ר) להקדים לאומרה ביום הקודם (ערב ש"ק).

נוסח בקשה שלימדנו מו"ר הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל שאפשר לאומרו בכל יום ובכל עת בשנה:

"ריבנו של עולם, תן לי את הכוחות והיכולת והאמצעים לעובדך באמת ולעשות לך נחת רוח לקדש את שימך בעולם, ואנא, הסר מלפני, את כל המפריעים ואת כל המעצורים ואת כל המעכבים מעבודתך"

ברכת המזון של "סעודה שלישית"

המתחיל לאכול פת לפני ר"ח והמשיך בלילה ונכנס ראש חודש ואכל פת בלילה מוסיף בברכת המזון יעלה ויבוא. המתחיל לאכול פת בשבת, וממשיך לאוכלה עד מוצאי שבת שחל בו ראש חודש, לכאורה צריך להזכיר גם "רצה" וגם "יעלה ויבוא" (והדבר נראה כ"תרת דסתרי" באותה "ברכת המזון" להזכיר "רצה.... ביום השבת הזה" וביעלה ויבא: "ביום ראש החודש הזה"??

על כן, למעשה, קיימות שלש שיטות כיצד לנהוג: יש אומרים אם אכל בלילה פת – אומר רק יעלה ויבוא שהרי מברך בראש חודש (הובא במשנה ברורה). יש אומרים לומר רק רצה וכן דעת הגר"ע יוסף זצ"ל. ויש אומרים: גם רצה וגם יעלה ויבוא (ט"ז) "ודעביד כמר עביד", בכל אופן יוצא אחת השיטות.

למעשה, החכם והחכמה משתדלים לסיים, את אכילת הפת לפני השקיעה [19:39] (קצור שו"ע ותוס' חיים על החיי אדם), ויכולים להמשיך אפילו באכילת מזונות [מציות או קרקרים] ואזי, יזכירו בברכת המזון רק "רצה". המשיכו ואכלו פת לאחר צאת הכוכבים – איך שיעשו, יצאו ידי חובה!

יום ראשון א' סיון - ראש חודש

על זה היום נאמר: "בזוודש העלילשי לצאת בני ישראל מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר סיני.... ויזון שם ישראל [לשון יחיד] כנגד ההר" וברש"י: באחד לסיון, חנו כאיש אחד בלב אחד, ונהיו מוכנים לקבל התורה.

מיום זה ועד י"ב בחודש ועד בכלל - אין אומרים תחנון, ולא וידוי [בני ספרד-אף לא בקריאת שמע שעל המיטה], ואין אומרים יהי רצון וכו' שלאחר קריאת התורה, ואין מזכירים נשמות ואין מתענים - אפילו לא ב"יאהרצייט" [יום פטירה ר"ל], פרט לחתן ביום חופתו, שמתענה.

יום שני ב' סיון "יום המיוחס"

"יום המיוחס" בו נאמר לישראל "ואתם תהיו לי בממלכת כוהנים וגוי קדוש" - אומה המיוחסת לי - ערוך השולחן תצ"ד, ז.

שלוש ימי הגבלה: המשגיח רבי שלמה וולבה זצ"ל תלה פתק בישיבתו: "קיבלתי ממורי ורבי זצ"ל [הגר"ר שמואל חרקובר], כי שלשת ימי הגבלה, הם סגולה, למי שלומד בהם בהתמדה רבה, ממש בלי ביטול תורה וכו', זוכה להצלחה בעלייה בתורה, כל השנה כולה".

הכנות לקראת החג והשבת "עירובי תבשילין"

כל המתכוון לבשל, לאפות, להדליק נרות ולעשות הכנות מיו"ט לשבת, חייב להניח "עירובי תבשילין". ובהכנת מנה יפה לשבת לפני החג מראים שאין אנו מזלזלים ביו"ט, ומתחילים לבשל בו לשבת, וגם המתבשל ביו"ט לשבת אולי ייאלץ עוד ביו"ט, וזהו עירוב התבשילין. שימו לב! אלו שאינם מבשלים ואפילו לא מחממים ביום ששי (שבועות) מאכל עם רוטב לשבת, ומניחים עירוב, רק לצורך הדלקת הנרות – יניחו את העירוב בלא ברכה.

המשתתפים - כל המתארחים בבית ואוכלים בבית יוצאים בעירוב, ולדעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א הידור שבעלי הבית יניחו העירוב ויברכו בנוכחות האורחים, בפרט כשמתארח זוג המבשל לצורך תינוקו, ואין זה מעכב.

במה מערבים - נהוג להניח על צלחת: פת [שלימה] – לכתחילה כביצה (56 גרם), הניחו כזית (28.8 גרם) יצאו בדיעבד. ותבשיל שהתבשל דווקא בערב יו"ט (ביה"ל) – כזית, של דבר מבושל, צלוי, מטוגן, כבוש או מעושן הרגיל להיאכל עם פת, יש נוהגים להניח ביצה קשה (יש לוודא שמבושלת) לא קלופה (עבר הלילה – סכנה) ובש"ת שבט הלוי א, פו שאפשר לצרפה לסלט ביצים לכבוד שבת. ואין זה כנאבד העירוב.

זמן הנחתו - הנחת העירוב בערב יו"ט דווקא. שכחנים, יכולים להקדים לליל ערב יו"ט - אור ליום חמישי. סוף זמן הנחתו: בכניסת החג עד 13.5 דקות אחרי השקיעה (19:42) ועד אז מניחים בברכה - ביאור הלכה רס"א, א ולאחר מכן ניתן להניחו עד עוד 3 דקות – בלי ברכה. קיבלו כבר יו"ט – אם רק האישה קיבלה יכול אחר מבני הבית להניח העירוב ולכוללה, אבל מי שכבר אמר שהחינו לא שייך שיצטרף לעירוב.

הברכה - "ברוך אתה ד' וכו' אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על מצות עירוב". ואז מוסיפים בכל שפה שמבינים: "בעירוב זה יהא מותר לנו לאפות, לבשל, להטמין, להדליק הנר ולעשות כל צרכינו מיו"ט לשבת".

העירוב מתיר - בישול, אפיה, עריכת שולחן, שטיפת כלים, בישול הכנת הבית לשבת (באופן המותר ביו"ט), לבישת בגדי שבת והכנת קריאת התורה לשבת – הגרע"א).

יש להניח העירוב עטוף ומסומן בפינה במקרר. שאם נאכל או נאבד לפני הבישול וההכנות – כאילו אין עירוב! נהוג להניח את פת [מצה] העירוב כלחם משנה. בסעודה ראשונה וכן והשנייה, ולבצוע עליו בסעודה השלישית, כיוון שנעשתה בו מצוה ייעשו בו עוד ג' מצוות (מ"ב תקכ"ז, י"א ומ"ח).

שכחו להניח עירוב - מותר להדליק לשבת נר אחד בלבד! ולהקנות את מוצרי המזון לשכנה שהניחה עירוב והיא תבשל ותכין. לא הכינו מחמת אונס – מותר לסמוך על העירוב של רב העיר, אבל רק פעם אחת בלבד.

הבישולים לכבוד שבת

א. המתבשל לשבת, צריך שיהא ראוי לאכילה כבר בצהרי יום השישי כיון שלדעת רבא, בגמרא ביצה, יסוד היתר "עירובי תבשילין" - "הואיל ואם יקלעו אורחים" או שבני הבית ירצו להוסיף על אכילתם, ביום טוב, יוכלו לאכול מהמאכלים שבישלו לשבת. ועל כן, אין לשים את החמין (בלתי מבושל) רק בסמוך לשבת, אלא בזמן שתהיה אפשרות שיתבשל כבר, באופן שניתן יהיה לאכול ממנו, עוד ביום טוב.

ב. יש להיזהר, שלא לבשל לקראת שבת "נשא", כמויות מזון מרובות, במכוון, לצורך אחרי החג (ראה שו"ע תקל"ג, א ומשנ"ב).

נרות לכבוד יום טוב והשבת

יש המדליקים בכל חג, שני נרות בלבד, ויש שאינם משנים בין יו"ט לבין שבת גם לא בסדר ההדלקה והברכה ולא במספר הנרות. ובפרט כשיום טוב, מיד בצמוד לשבת, שלא יראה שממעטים בכבוד יום טוב.

לפנינו שתי הדלקות הנר, נכין נרות גם כמובן, לקראת הדלקת יום טוב, וגם לקראת ההדלקה לקראת שבת :

1. בשמן ופתילות – יש להכין פתילות, גם עבור הדלקת ליל שבת, שאסור לחתוך פתילה ביו"ט, ומותר להוציא את הפתילות המשומשות, כדי לשים חדשות, שהתירו טלטול מוקצה לצורך אוכל נפש [אור הנרות] (רמ"א תק"ט, ז והגרע"א תק"א על הט"ז, ז), ועדיף לכתחילה לנער את הפתילות המשומשות, ישירות לתוך פח האשפה, מבלי לטלטלם ביד (שו"ת באר משה ח, קס"ח). וב"פתיל צף" עדיף להשחילו גם עבור שבת, מלפני יום טוב, שיש אוסרים להשחילו ביו"ט אף שהיא השחלה חד פעמית. ופעמים שהנקב שבפקק הצף אינו פתוח

לגמרי, ואסור להרחיבו ע"י הכנסת הפתילה החדשה, מחמת קורע ומכה בפטיש (דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל בשערי הוראה קובץ ח, עמ' ק"ח).

2. בנרות רגילים - מותר לקראת שבת לנקות את שאריות הנר שבפמוט, בכלי שאינו מוקצה, ועדיף ישירות לפח האשפה (שש"כ י"ג הערה ק"מ) אך לא להמיס במים חמים, משום "מוליד". ואף אסור להדביק את הנרות החדשים. על כן נשתמש כבר ליום טוב בתחתיות או נכין נרות לשבת על מגש נוסף.

3. בנרונים (בכלי מתכת) – פשוט, מחליפים לקראת שבת, בחדשים. **4. בנריות בתוך כוס** - כדי שלא יידבק עיגול המתכת שבתחתית הכוס ויפריע להדלקת שבת, יש לטפטף מעט שמן או מים בטרם מניחים את הנרית הראשונה לקראת יום טוב בכוס, ואם בכל זאת נדבק, יש להוציאו בעזרת כלי שאינו מוקצה.

נר זיכרון

יש להדליק לפני יום טוב נר זיכרון להזכרת הנשמות (יזכור), הנערך, בחג השבועות, ונר אחד עולה לכל הנפטרים, ומזכירים בעת ההדלקה שמותיהם (בני **אשכנז** - עם שם האב. בני **ספרד** - עם שם האם). יש הנוהגים, שהאיש מדליק נר אחד עבור משפחתו והאישה נר אחד עבור משפחתה.

שכחו להדליק נר זיכרון לפני יום טוב: יכולים להדליק (בהעברת אש) בליל יו"ט - בסמוך לשולחן האכילה (שלא יהא "נר לבטלה", שביו"ט אין להעביר אש, אלא לצורך, מאור, בישול או חימום בלבד). **נזכרו רק ביום,** יש להדליק בבית הכנסת, ולקיים: "כבדו ד' באורים". (שו"ע תקי"ד וביאור הלכה שם).

בנוסף, מניחים נר מיוחד [של 26 שעות לפחות] כדי להעביר ממנו אש להדלקת שבת או להעברת אש להדלקת כירי גז לצורך בישול. אלא א"כ משאירים אש בכירים.

שכחו להכין מקור אש: לכתחילה, אין לקחת מנר יזכור, אכן בדיעבד כשאין אש אחרת, מותר. כמו כן, בשעת הצורך, אפשרי להביא אש משכנים, ויש לציין, שביום טוב, מותר בשעת הצורך, להעביר אש, אף מנר או כל אש שהודלקה, חלילה, **באיסור,** כיון שהאש מתחדשת ללא הרף, וכשלוקחים ממנה, אין נהנים מ"מעשה יום טוב", היינו, ההדלקה הראשונה, "שעמוד ראשון, כבר נסתלק לו".

הערה: הזכרת נשמות – "יזכור" יכולה להיאמר גם ביחידות – "גשר החיים להגרימ"ט זצ"ל. ועיקר העילוי לנשמת הנפטרים, בנתינת צדקה, לעילוי הנשמה, כנאמר: "כפר לעמך ישראל" - אלו החיים "אשר פדית" - אלו המתים. ויש לתת את הצדקה, השנה, מיד למחרת שבת (מנהג בעל תרומת הדשן), ויש הנותנים לצדקה כבר בערב יו"ט, [השנה יום חמישי], ובשעת ה"יזכור" אומרים: "בעבור שנתתי לצדקה בעבורם".

סידור שעון שבת ומכשירים חשמליים

1. יש לכוון את שעות ההדלקה הרצויות ללילה וליום: ליומיים – יו"ט ושבת, ובכלל זה, פלטה של שבת, וכן את המזגנים וכל מכשירי החשמל. **שכחו לכוון,** ונזכרו ביו"ט, וצריכים ליותר שעות של אור בליל שבת, עקב השינה הממושכת ביום החג לאחר הלימוד בלילה, בשעון שבת מכני (לא דיגיטלי), מותר ללחוץ על הלחצנים (לדעת מרן הגרש"ז זצ"ל, אפילו ללא שינוי) כדי שהאור ייכבה או יידלק **מאוחר** יותר מפני שאין הלחיצה גורמת לשינוי בפעולת השעון,

כמו כן, **ביום טוב** מותר אף ללחוץ שיידלק **מוקדם** יותר (גרם הדלקה מותר ביו"ט – שש"כ מהדורה חדשה י"ג, אות ל"א). אבל אסור להקדים כיבוי (שגרם כיבוי בנר עצמו, אסור לדעת השולחן ערוך, כגון הנחת נר דלוק בכוס שחציה מלא מים כדי שתכבה האש בהגיעה למים, ואף שלדעת הרמ"א (תקי"ד, ג) הדבר מותר, ואפילו שלא במקום הפסד (שער הציון שם, ל"א) מכל מקום, להכרעת המשנ"ב הדבר אסור אף לאשכנזים, שיש להחמיר לכתחילה כדעת השולחן ערוך. ולחיצת זיזים של שעון השבת כדי שהאור יכבה מוקדם יותר, במנגנון שעון שבת - כגרם כיבוי בנר עצמו.

להאריך מצב קיים – שיישאר דולק או שיישאר כבוי ליותר זמן – מותר (שו"ת חלקת יעקב א, נ"ח שש"כ י"ג הערה צ), כמו כן, אם כעת מכובה, מותר ללחוץ לגרום שלאחר שיידלק, שייכבה מוקדם יותר, ודבר זה מותר אף לדעת השולחן ערוך שאין זה כיבוי בדבר הדלוק. כמו כן, כשעכשיו דולק ועתיד להיכבות ולהידלק – מותר לכוון כעת, שלאחר שיכבה, יידלק מוקדם יותר.

הערה: פעולה של גרמא, מותרת על ידי גוי, בתנאי שאינה גורמת לשינוי מידי (שו"ת מנחת יצחק ג, ל"ז).

2. המשתמשים ב"חגז" (שעון לכיבוי הגז), יש לחברו ולכוונו לפני הדלקת הלהבה בכיריים, שלאחר מכן – אסור (גרם כיבוי בנר עצמו, כנ"ל). שכחו לכוונו, ורוצים לכבות הגז, אחרי השימוש ביו"ט, מניחים כלי עם תה, קפה או ביצים על גבי הלהבה, ולאחר הגלישה סוגרים את כפתור הגז כלאחר יד, ויש לאכול או לשתות מן המתבשל.

תנורי אפיה

3. המשאירים תנור לאפיה או לחימום, ישאירו אך ורק תנור שהוא ב"מצב שבת", שאזי, אין שום השפעה, לפתיחת וסגירת הדלת, אף לא על הדלקת נורית. **תנור שאינו במצב שבת:** מותרת פתיחת דלתו והכנסה או הוצאה של מאכלים, אך ורק כשהנורית דולקת, שאז התנור ממילא פועל. **שימו לב !!** תנור בעל מאוורר "טורבו" המתחיל לפעול עם פתיחת הדלת ומפסיק עם סגירתה – **אסור** לפתוח את התנור אלא לאחר שהוא כבה !!!

4. תנור חשמלי וכל מכשיר שיש בו דרגות חום, אין לשנות את מצבו בין בשבת ובין ביום טוב, אף לא להגדלת החום ביו"ט לצורך אוכל נפש, שכל שינוי בפיקוד חשמלי – **מבעיר, מכבה, בונה וסותר.**

5. השנה, אי אפשר להשתמש באותו תנור בשבועות - למאכלים או מאפים חלביים, ובשבת – למאכלים בשריים, אלא אם כן, עוטפים את החלבי או הבשרי בשתי עטיפות הרמטיות.

הכנות לקראת חמש סעודות החג והשבת

יש להכין, לפחות 10 חלות או לחמים ל"לחם משנה", ויש לקחת בחשבון, שיש, ובני הבית מתפללים במניינים, המסיימים את תפילתם בזמנים שונים, ויש השבים לאחר תפילת "ותיקין", או מן הכותל, השב, משממונו ומעוניינים ליטול ולאכול בזמן שונה, ויצטרכו ללחם משנה".

יש אופות חלות בצורות מיוחדות לשבועות, ויש המכינות חלות חלביות, בחמאה או חלב, חובה לעשות בהן צורה מיוחדת בקליעה לפני האפייה, שאסור לאפות חלות, לחם, פיתה או בגט, בצורה רגילה, **חלביים או בשריים,** שמא נבוא לידי מכשול באכילתם, חלילה, עם המין השני (שו"ע יו"ד פ"ט ז), ואפילו לא, אם הינן רק ב"חזקת חלביות או בשריות" (היינו, בתנור שבתוך 24 שעות היה בו בשר או חלב, אפילו נוקה ! – שהדבר אסור, מחשש למכשול.

ויש לציין, שאם התנור, כלל לא נוקה - החלות **ממש בשריות או חלביות !** משום שהן תקלה בבית, ויש לערוך אותן בצורה שונה של הקליעה, מאשר קולעים חלות או לחמניות רגילות [פרווה], ואין די בסימון במדבקה וכדומה.

הערות חשובות בנוגע להכנת המאכלים וחימום

א. הלשה בצק בשיעור הפרשה בברכה, ובדעתה למלא חלק מהבצק **בגבינה** וחלקו לחלות (פרווה) – אין שני סוגי העיסות, מצטרפות לשיעור "הפרשת חלה". כשם, שאין מצטרפות זו לזו עיסה מתוקה עם עיסה מלוחה ולא מקמח מלא עם של קמח רגיל, כשחלק מבני הבית מקפידים לאכול דווקא מן העשוי בקמח מלא.

ב. המשתמשות במקצפים [של המיקסר] לבחישת ולהכנת תערובות או קצפת חלבית, במידה והחומרים קרים, ניתן לשטוף מיד היטב, את המקצפים בעזרת ספוגית וסבון כלים במים פושרים - לא רותחים ! ואפשר להשתמש בהם מיד להכנת תערובות לעוגות פרווה (בתנאי שלא עמדו המקצפים בכיור רטוב עם שיירי החלבי, במשך 24 שעות רצופות - "כבוש כמבושל") – שמעתי מהגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל.

ג. מחממים במהלך חג השבועות על גבי אותה ה"פליטה של שבת" או ה"בלעך", מאכלים חלביים וגם בשריים, יש להכין פיסת ניר אלומיניום חתוכה מערב החג, לכיסוי הפליטה מחדש, לקראת שבת. כמו כן, יש להקפיד שיהיו מאכלי החלבי עטופים היטב והעטיפה נקייה ויבשה מבחוץ, שאין פליטה ובליעה אלא כשמבחוץ רטיבות.

פתיחת מוצרי חלב והפרדתם

יש לפתוח **מערב שבועות** שקיות חלב, ליומיים, לצאת ידי כל השיטות, **שכחו**, פותחים לאורך השקית במקום שאין אותיות בסכין או מספריים (כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו) דרך קלקול, ומעבירים החלב לכלי או קנקן.

במקומות ציבוריים, שישנם הרבה שותים מהחלב, דעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאם יוצקים את כול החלב וזורקים מיד את השקית - מותרת הפתיחה אפילו בפינה, פתח יפה, כשם שכבר התיר מרן החזון איש זצ"ל פתיחת שקיקי קפה או סוכר קטנים הנזרקים מיד - אפילו בפינה, בפתח יפה - שזה כקילוף ביצה או תפוז.

יש להפריד זוגות ורביעיות מעדנים וכדומה לפני החג, שיש סוברים שההפרדה בשבת ויו"ט הינה חיתוך לפי מידה, אחד מאבות המלאכות. ויש חולקים, ואם שכחו, יש להפרידם בעזרת סכין או מספריים שלא במקום החריץ אלא בצדו, דרך קלקול (שמעתי מהגאון רבי משה הלברשטם זצ"ל).

הכנת הבגד

לקראת מתן תורה יש ללבוש בגד **מכובס ונאה** כנאמר: "וכבסו שמלותם", ולמבואר בפוסקים, בגד של יום טוב, ראוי שיהיה נאה יותר מבגד של שבת (שו"ע תקכ"ט, א),

ובפרט לבנות והנשים שלמבואר ברמב"ם הלכות יו"ט פרק ו', שמחת יום של האישה והבת בבגדי צבעונים ובתכשיטים "כפי ממונו של הבעל" (או האבא).

כשחל יו"ט תחילה כהשנה, יש ללבוש את בגדי יו"ט גם בשבת, כדי שבהורדתם לפני שבת, לא יהא בכך, זלזול בשבת (דעת הג"ח קניבסקי שליט"א במבקשי תורה יו"ט עמ' רי"ב). על כן, "בעלי הפראקים" הלובשים אותם, רק בימים טובים, בלבד, ולא בשבתות השנה, הפעם ישתדלו להמשיך וללבשם גם בשבת קדש

קיפולי מפיונים

בשבת ויום טוב **אסור קיפול נייר** בצורה הנשארת בניר, משום מלאכת בונה, ומותר לקפל מפיונים רק בקיפול פשוט: כמשולש, או למשוך באמצע ולהכניס לכוס או לגלגל כנרות, שכל אלו, כשמוציאים אותם מן הכוס - חוזרים מיד לצורתם הקודמת, אבל קיפולים מיוחדים (כמניפות וכדומה), יש להכין מערב יום טוב, גם לצורך השבת (שו"ת שבט הלוי ה, לו) ולהניחן מוכנות לשימוש, בקופסה.

קישוט הבית

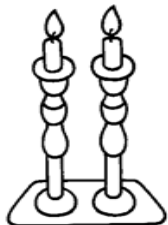
1. נהגו לקשט הבית ובית הכנסת בענפי אילנות ופרחים, כיון שבשבעות נידונים על פירות האילן וכדי שנזכור את האילנות, ונבקש עליהם (מג"א). ורמז נוסף, "ויהרת ציתנה בעושי" – בשושנים וורדים (חיד"א) והר סיני - ירוק, כולו. **אין לקשט בענפים גדולים** משום חוקות הגויים (גר"א).

2. אגרטל ובו פרחים, אינו מוקצה (דעת מרן הגרי"ש אלישיב והגר"צ אבא שאול זצ"ל) אולם אם יש שם ניצנים שלא נפתחו (כגון בשושן צחור, ציפורנים, סייפנים [גלדילות] וכדומה) יש לטלטלו בעדינות (שלא יגיעו המים למקום יותר גבוה) ואם נפל מתוך המים ענף או גבעול שפרחיו טרם נפתחו, אין להחזירו למים – שו"ע של"ו רמ"א ומשנ"ב. **יש לציין**, שענפים ופרחים התלויים לקישוט על גבי קירות ודלתות, במידה ואינם קשורים בקשר, או מודבקים - **אינם מוקצה**, ואם נפלו, מותר להחזירם למקומם, בלא קשירה או הדבקה (שו"ת בצל החכמה)

3. אסור לקבץ מיני פרחים כדי לעשות מהם זר בשבת ויום טוב (אף בלא קשירה) כדי להניחם לנוי (שזירת זר) שיש בזה איסור תיקון מנא ומכה בפטיש (שו"ת אגרות משה ד, ע"ג).

שינה בערב חג השבועות

רבים רגילים לישון בערב שבועות אחר הצהרים, כדי שיוכלו ללמוד בערנות בכל הלילה. ומכיוון שלדעת הרבה פוסקים, גם אחרי שינת קבע ביום יש לברך ברכות התורה, אף שנהגו למעשה, שלא לברך, טוב לכון בברכת "אהבה עולם" בערבית, לצאת ידי ברכות התורה, ומיד לאחר התפילה, לומר פסוקי יברכך וגו' (מ"ב מ"ז, י"ג).

חג השבועות

הדלקת נרות יום טוב

הדלקת הנרות: בירושלים ת"ו – 19:03 במרכז – 19:18 בצפון – 19:13 בדרום – 19:22

זמן הדלקת נרות חג שבועות

בכל יום טוב, שחל בחול, מן הדין, אפשרי להעביר אש ולהדליק הנרות כששבים מבית הכנסת, וכן נוהגות בעיקר, נשות עדות החסידים, אמנם, כנראה, מנהג זה בא מחו"ל שם תמיד ביו"ט שני אסור להקדים ולהדליק

לפני הלילה (כמו גם אצלנו בליל שני של ר"ה) ולכן הנהיגו שגם ביום הראשון מדליקים בלילה, כדי שלא לטעות בין שני הימים,

אולם, בארץ ישראל, יש בכך כדי להטעות שעדיין אין יו"ט ומחללים היום, ובפרט הקטנים, שהרי אימא טרם הדליקה (דעת הגרי"מ טיקוצינסקי זצ"ל בספר ארץ ישראל וכן דעת הגר"ע יוסף זצ"ל עפ"י הפמ"ג ר"ס מש"ז, ג"ש הגדולים לחיד"א מערכת ו, ז ושו"ת רב פעלים ח"ד או"ח, כ"ג). **ולמעשה,** כל אחת נוהגת כמנהג עדתה ומשפחתה.

אמנם, בליל חג השבועות, נוהגות רבות, שמדליקות את נרות יום טוב, **אך ורק, לאחר ששבים מבית הכנסת, סמוך לקידוש,** לקיים "תמימות תהינה", כיון שתלה הכתוב זמן החג כשישלמו ז' שבועות, ביום החמישים, על כן גם הנשים, מאחרות את ההדלקה על ידי העברת אש, בסמוך לקידוש. לקבל את עיצומו של יום, ולברך "להדליק נר של יום טוב" בהגיע הזמן בשלימות. (הובא בלוח א"י בשם הגרש"ז זלאטניק זצ"ל ראה ט"ז, השל"ה והגר"ח פלאג'י לסי' תצ"ד).

הערה: מכל מקום, כיון שבכל שבת ויום טוב מצווה להוסיף מחול על הקודש, צריך לפרוש מעשיית מלאכה זמן ניכר קודם השקיעה (19:42) וראוי לומר בפה: "הריני מקבל[ת] עלי, תוספת יום טוב".

ברכת ההדלקה מברכים "להדליק נר של יום טוב" ויש המברכות ברכת שהחיינו (בנות אשכנז ובן איש חי) ויש שאינן מברכות ויוצאות בברכת שהחיינו ששומעות בקידוש (דעת הגר"ע יוסף זצ"ל).

תפילת ערבית

נהגו לאחר את תחילת תפילת ערבית של ליל חג השבועות, עד לאחר שכבר בוודאי צאת הכוכבים (20:20) משום "תמימות תהינה" (משנ"ב תחילת תצ"ד עפ"י הט"ז פמ"ג).

יש שכתבו, שחג השבועות "יום הדין על התורה", והקב"ה מזכה ביום זה, לכל אחד את חלקו בתורה (של"ה למסכת שבועות ד"ה חייב), על כן, נכון לכוון בתפילות, במיוחד כשמתפללים על לימוד תורה, ולומר "אהבת עולם" - בערבית ו"אהבה רבה" - בשחרית, בהתעוררות יתירה (קצור הלכות המועדים להגר"ש דבליצקי זצ"ל, ובספר יסוד ושורש העבודה שער ט פרק י).

סעודת ליל חג השבועות

אין לקדש ולאכול בליל שבועות אלא לאחר צאת הכוכבים (20:20), שנאמר: "תמימות תהינה", וכשמקדשים מבעוד יום, מחסרים את אותו המקצת ממ"ט ימי הספירה, ובפרט שבקידוש, כמו בתפילה אומרים: "את יום חג השבועות הזה" (השל"ה ריש שבועות בשם מו"ר הגאון מהר"ש מלובלין זצ"ל שקבל כן, מדורות שלפניו ו"דעת תורה" תצ"ד, א).

נשים המברכות "שהחיינו" בהדלקת הנר, תזהרנה, לכתחילה, שלא לענות אמן על ברכת "שהחיינו" ששומעות בקידוש שהרי בשבועות אין מצוות אחרות שעליהן תחול הענייה. וממילא מהווה הפסק בין ברכת הגפן לטעימתן מן הכוס.

בברכת המוציא ב"לחם משנה" בליל יום טוב וביומו, בוצעים תחילה, את הלחם העליון (מ"א רע"ד, א)

מאכלי חלב בשבועות

נהגו לאכול מאכלי חלב בשבועות, יש לדעת, שאף אם רוצים לאכול בשבועות רק מאכלי חלב, לגברים חובה לאכול לפחות סעודה אחת בשרית, לקיים מצוות שמחת יום טוב - בבשר ויין. [כלשון הרמב"ם פ"ו מהלכות יום טוב: "והאנשים.... אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין" ולדעת הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ויבדלח"ט הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, אין די לעניין זה בבשר עוף, אלא צריך בשר בקר, דומיא דשלמי חגיגה. ואף שהבנות והנשים יכולות לאכול רק חלבי, כיון שכשאוכלים על אותו שולחן צריכים היכר וזהירות זה מזה, עדיף ביום זה לקיים כאיש אחד בלב אחד.

סעודה חלבית - יש לאוכלה, לכתחילה בלילה, כי סעודת היום חשובה יותר (ולגברים עדיף לקיים בה "שמחת יום טוב") ואמנם כמובא בארחות רבנו ח"ב עמ' צ"ח מרן הסטייפלר זצ"ל אכל בלילה חלבי, באומרו שאכילת בשר שמן תפריע ללימוד הלילה. (אף, שיש שהעירו, שפעמים אכילת פשטידות ומיני מאכלי חלב עתירי שומנים

וקלוריות, עלולים להכביד יותר על הלימוד, שהרי מצינו, כמה נרדמו משתייה ואכילת חלבי). ויש אומרים, שמצווה לאכול סעודה עם בשר אף בליל יום טוב (דרכי תשובה יו"ד ט, י"ט).

יש לציין, שלפי הטעם שהביא ה"משנה ברורה", בשם גדול אחד, שכשירדו ושב מהר סיני התברר שאינם יכולים לאכול בכליהם, שאינם כשרים וטבולים, ובשרם לא נשחט ונמלח כדין, ועל כן, נאלצו לאכול מאכלי חלב (שמנת של פעם וכדומה), אם כן, מתאימה הסעודה בבוקר לאחר קריאת מעמד הר סיני, בעת שמקיימים השבים מהתפילה **"שׁוּבוּ לָכֶם לְאוֹהֵלְכֶם"**. וראה להלן בסעודת יום חג השבועות.

ברכת המזון

"תיכף אחר ברכת המזון, הולכים בזריזות לבית המדרש ללמוד תורה (יסוד ושורש העבודה ט, י ועבודת הקדש להחיד"א כף אחת כ"ב)

לימוד תורה בשבועות

מנהג ישראל להיות נעורים בליל שבועות ולומדים תורה כל הלילה - מג"א תצ"ד בשם הזהר פרשת אמור דף צ"ח והובא בבאר היטב, בתרגום: "חסידים הראשונים לא היו ישנים בלילה זה ועוסקים בתורה. ואומרים: בואו לנחול מורשה קדושה לנו ולבנינו בשני העולמות" ובכתבי האריז"ל: כל הלומד בלילה זה ונזהר מדברים בטלים, מובטח לו שלא יארע לו שום נזק כל השנה.

אמנם, כתב הר"י מעמדין בסידורו אות י"ב: "מי שחושש בעצמו שאם ישאר ער וכו' יתנמנם, בתפילת שחרית, **מוטב שיישן מעט**. ויש סמך לשינת שחרית בעצרת, במדרש שיר השירים א, נ"ו שבא הקב"ה ומצאם ישינים, והוצרך להעירם בקולות וברקים, ואם ישראל בשעת מתן תורה כך, על אחת כמה וכמה אנו יגיעי הגלות שאין לנו עונש על זה, אדרבה, נקבל שכר טוב על זאת, אם הכוונה לשם שמים" **וכן כתב הר"י מולכו** בארחות יושר פי"ב: "ומאנה הנחם נפשי במה שנהגו רבים, שעומדים בבית ד' בלילות בליל שבועות וכאור בוקר ממהרים להתפלל תפילה חטופה נים ולא נים וכו' ויותר טוב היה להם שישכבו במיטתם ושבע ילין וכמו השחר עלה, יכוון לקראת אלקיו ויתפלל בכוונה שלא ייצא שכרו בהפסדו".

ובשו"ת **שבט הלוי** (י, מ"ט) כתב **הגר"ש ווזנר זצ"ל**: "אם יתפללו אחרי שניעורו כל הלילה, רובם ככולם אין תפילתם תפילה כלל, כי השינה מתגברת עליהם לדלג ושלא לכוון וגם חוטפים ורודפים, ובמאוחר אחר שינה, מתפללים במתינות ובכוונה רצויה, והעושה כן, יחפש שומר שיעיר אותו קודם זמן קריאת שמע ותפילה".

הערה: מי שנהג להיות ער כל ליל שבועות ורוצה לחזור בו ממנהגו – צריך התרה (דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל)

תיקון ליל שבועות

יש נהגו לומר את "תיקון ליל שבועות" אשר תקנו גדולי עולם, כנזכר בשער הכוונות ובשל"ה שמקורם ממהר"ם קורדבירו והאריז"ל ז"ע. ואף שבחוק יעקב תצ"ד, א שהיודעים ללמוד, ילמדו תורה שבעל פה [ש"ס ופוסקים] - גמרא וסדרי לימוד רגילים, וכך נהג מרן החזון איש (מנהגיו, אות י"א) וכדברי שו"ע הרב: "עיקר העסק יהיה בתורה שבע"פ"

אמנם, הגאון החיד"א כתב ב"לב דוד", ל"א שאין לשנות ממנהג כל ישראל וללמוד רק תלמוד ופוסקים, דיש ללמוד, תחילה, דווקא בסדר התיקון, הבנוי והמיוסד על פי הסוד, וכן כתב ביסוד ושורש העבודה להיזהר ולקרוא בסדר שנדפס בתיקון ליל שבועות וכן נהג מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל לומר בכל שנה, תחילה, סדר ה"תיקון ליל שבועות" (ראה שרשי מנהג אשכנז ח"ג עמ' 359).

הערה: בחור ישיבה, הרוצה ללמוד בליל שבועות את המסכת הנלמדת בישיבה, אין צריך לעשות התרת נדרים על מה שנהג עד כה לומר "תיקון ליל שבועות" (הוראת הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל בקובץ המועדים ר"ה תתס"א)

נשים ובנות: שאינן צריכות לתיקון חטא העגל על כן אינן שייכות באמירת ה"תיקון ליל שבועות" (בן איש חי יושב, ושו"ת רב פעלים בסוד ישרים, ט). אמנם, אישה שספרה ספירת העומר כל הימים, אם תרצה, יכולה לאומרו מלבד תושבע"פ שבו (כף החיים תצ"ד, ה). וטוב יותר שתאמרנה תהילים - וכן תלמדנה עשרת הדברות ומגילת רות.

ספר תהילים: נכון לקרוא בו כל היממה, כי הוא יום פטירת דוד המלך ע"ה ואומרים יהי רצון של שבת ויו"ט (כף) החיים תצ"ד בשם מורה באצבע, רכ"ו ומועד לכל חי ח, ל"א ובמנהגי החיד"א, שנהג לסיים כל ספר תהילים בשכל יום מימי שבועות, בחו"ל).

לימוד תרי"ג מצוות: מנהג קדמונים לומר סדר תרי"ג מצוות (תשובת רבי נטרונאי גאון ואבודרהם עמ' רמז) **לימוד משניות:** יש שכתבו שעפ"י הסוד אין ללמוד משניות בלילה זה וכן מנהג בני ספרד, ומנהג בני אשכנז שכן ללומדם. בני ספרד נוהגים לקרוא את סדר הלימוד מתוך ספר "קריאי מועד".

ריקודים בשבועות: אעפ"י שאסרו חכמים לרקוד בשבת ויום טוב, מכל מקום, בהרבה בתי מדרש וישיבות רוקדים לכבודה של תורה, כמו שהתירו ריקודים בשמחת תורה, משום כבוד התורה (הליכות שלמה י"ב, י"ד ודעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א).

זמני הבוקר והיום בשבועות תש"פ

עלות השחר: 3:47 (אשכנז) 4:10 (ספרד) נץ החמה: 5:35

חצות היום: 12:37 מנחה גדולה: 13:12 שקיעה: 19:43

נטילת שחרית וברכתה ללומדים כל הלילה

שולחן ערוך ד, י"ג: "אם היה נעור כל הלילה, יש להסתפק אם צריך ליטול ידיו שחרית וכו' **וברמ"א:** ויטלם בלא ברכה". וכתב **המשנה ברורה**, ל: "יש מהאחרונים שחולקים על הכרעת הרמ"א בזה, וסוברים דצריך לברך, ויש מסכימים עמו, וכל זה בלא עשה צרכיו, אבל אם עשה צרכיו קודם התפילה, או הטיל מים ושפסף, הסכמת האחרונים, שצריך ליטול ידיו ולברך,

וכן נכון לעשות לכתחילה. שאז לכולי עלמא יתחייב לברך על נטילת ידיים ואשר יצר" וכן הדין לטובל במקווה, לפני התפילה יכול לאחר מכן, ליטול ידיו, ולברך על הנטילה (חק יעקב תצ"ד, א) והעיר **מרן הגרש"ז אויערבך** זצ"ל: "היינו דווקא בעשה צרכיו - יברך, ולא מהני נגיעה במקומות המכוסים בלבד". **מנהג בני ספרד** אם לא ישנו חצי שעה במיטה "שנת קבע" - נוטלים ידיים אחרי עלות השחר בלי ברכה או שומעים את הברכה מאחר שכן ישן

זמן ברכת נטילת ידיים למי שמברכה

בשולחן ערוך הרב ד, י"ג: "אם היה נעור כל הלילה, צריך ליטול ידיו מיד כשיאיר היום" ושמעתי ממרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאין צריך לדקדק בזמן המדויק של עלות השחר, אלא לפני שהולכים להתפלל - נוטלים. וכן נהג החזון איש זצ"ל.

ברכת אשר יצר

מי שלא ישן כלל ואף לא התפנה עם בוקר: **לבני ספרד** – אין מברך אשר יצר אלא אם כן, התפנה לקראת השחר ועדיין לא חלפה חצי שעה (בא"ח) או לא עברו 72 דקות (הגר"ע יוסף זצ"ל עפ"י הריטב"א).

בני אשכנז – מברכים אשר יצר כל בוקר, פעם אחת, אפילו לא ישנו כלל ולא התפנו (שבח על תפקוד הגוף)

ברכות התורה

שולחן ערוך מ"ז, י"ב: "אף אם למד בלילה, הלילה הולך אחר היום שעבר, ואינו צריך לחזור ולברך כל זמן שלא ישן" **משנה ברורה**, כ"ח: ואם היה נעור כל הלילה יש אומרים [חיי אדם בשם הפר"ח והגר"א] דאין צריך לברך בבוקר, ויש אומרים [דרך החיים בשם מג"א וא"ר] דצריך לברך, **וספק ברכות להקל**. אך אם אפשר לו, יראה לשמוע ברכת התורה מאחר ויאמר לו, שיכוון להוציא בברכות והוא יכוון לצאת, ויענה אמן, ויאמר אח"כ איזה פסוקים כדי שיהא נחשב לו במקום לימוד, או יכוון לצאת בברכת אהבה רבה וילמד מעט אחר שיסיים תפילתו".

מי שישן במשך היום של ערב שבועות

שולחן ערוך מ"ז, י"א: "שנת קבע באמצע היום על מיטתו הוי הפסק לברכות התורה, ויש אומרים **דלא הוי הפסק, וכן נהגו**" וכן כתב בשו"ע הרב, ז שנהגו שלא לברך. אכן, במשנ"ב שם, כ"ו: "ואם היה ישן ביום שנת

קבע על מיטתו, ובלילה שלאחריו היה נעור כל הלילה, פסק הגאון רבי עקיבא איגר, דבזה, לכולי עלמא צריך לברך בבוקר ברכות התורה". והיינו, כמובן, אם לא התכוון ב"אהבת עולם" בערבית לצאת יד"ח הברכות.

והוא הדין, מי שישן בבוקר שבועות לאחר עלות השחר, לפני שהתפלל שחרית [וצריך שומר שיעוררו לשחרית] – יכול לברך ברכות התורה, בעצמו. ובמנהגי חת"ס שכן נהגו, לאחר הלימוד בליל שבועות, יצאו מאחר, בכוונה שלא לצאת אלא עד שישנו לאחר שחרית, ובקומם משנת קבע, ברכו בעצמם.

הלכה למעשה לעניין ברכות התורה וברכות השחר

בני ספרד – אפילו לא ישנו כלל, מברכים כל ברכות השחר כולל ברכות התורה (מפני שהם על טבע העולם) פרט לברכת הנטילה כנ"ל. **בני אשכנז** – אם לא ישנו במשך הלילה במיטה "שנת קבע", [היינו, שפשט בגדיו, וישן לפחות חצי שעה – קצור שו"ע ס"ב, ס"ח] אינם יכולים לברך בעצמם: ברכות התורה, ועליהם לשמעם ממי שישן או מבן ספרד. **אין להם ממי לשמוע** – יכוונו בברכת אהבה רבה לפטור ברכות התורה וילמדו מעט מיד לאחר תפילת עמידה שחרית.

הערה: אישה אינה יכולה להוציא את האיש בברכות התורה – הכרעת באור הלכה מ"ז ודעת הגר"ע יוסף זצ"ל. **לעניין ברכות אלוקי נשמה וכו' והמעביר שינה וכו'**, לכתחילה יש לשמעם מאחר שישן (משנ"ב מ"ו, כ"ד). אין מי שיוציאו, המברכם לעצמו, יש לו על מי שיסמוך (ברכי יוסף, י"ב ערוך השלחן, י"ג כף החיים, כ"ט ועוד).

זמן ברכות התורה

בשו"ת מנחת פרי ליד"נ הגאון ישעיהו רוטנברג שליט"א א, א בשם מרן הגרש"ז זצ"ל: "מי שהיה ער כל הלילה, יכול להמשיך ללמוד עד שיזדמן מי שיוציאו בברכות התורה, שאין איסור מצד עצמו, ללמוד לפני ברכות התורה, רק הוא דין שהברכה תוקדם ללימוד", על כן, מי שאינו מוצא מי שיוציאו, יכול להמשיך ללמוד, עד שימצא, או עד שיתפלל שחרית, ויכוון ב"אהבה רבה וכו'" לצאת ידי ברכות התורה, וילמד מעט מיד אחרי התפילה, שהיא הוא אנוס בינתיים מלברך (שו"ת מנחת שלמה צ"ו, א ודינים והנהגות חזון איש א, י"ב).

ברכת הציצית

מי שאינו מתעטף בטלית גדול לא יברך על הטלית קטן ברכת "על מצוות ציצית", אלא אם כן, מחליף לטלית קטן אחר, או ייקח מחברו טלית גדול במתנה על מנת להחזיר, ומתעטף, ומברך. או יבקש ממי שמתעטף בטלית גדול, שיכוון להוציאו, וינשק ציציות הטלית קטן.

תפילת שחרית

הכול הולך אחר חיתום הלילה - על כן, אף מי שזכה לעסוק בתורה כל הלילה, יזדרז לאזור חיל להתפלל שחרית בהתעוררות ובכוונה. וקריאת שמע יאמר בקול רם בדקדוקיה וכוונתיה, יען כי בקריאת שמע רמוזים עשרת הדברות. וב"עזרת אבותינו" יאמר בקול רם: "אשרי איש שישמע למצוותיך ותורתך ודברך ישים על ליבו" (מועד לכל חי ח, כ"ח ובחיד"א ובפלא יועץ).

המתנמנם באמצע קריאת שמע, ואינו יודע היכן אוחד ? אם אינו זוכר שאמר "שמע ישראל וגו'" בכוונה - **חוזר לראש**. זוכר שאמר שמע וגו' בכוונה, אך אינו זוכר היכן עומד ? **יחזור לתחילת הפסוק שאינו זוכר אם אמרו כהוגן.**

בתפילת לחש, התנמנם ואינו יודע היכן אוחד ? חוזר לתחילת הברכה שמסופק אם אמרה כהוגן, ולא נאמר בזה "ספק ברכות להקל", כיון שברכות התפילה מעכבות זו את זו, וממה נפשך, היכן שיתחיל יהא ספק ברכה לבטלה, וכל שיש ספק באמצע התפילה - צריך להתפלל באופן שבוודאי יצא ידי חובתו (משנ"ב ס"ד, ז והוראת החזו"א והגרי"ש אלישיב זצ"ל וכן הוכיח ב"אור לציון" ד, פ"ו מדברי הבי"י סי' ס"ד).

קריאת מגילת רות

בקהילות אשכנז קוראים בציבור מגילת רות לפני הוצאת ספר תורה. ומה שמקדימים קריאתה לקריאה בתורה וכן נוהגים בקריאת מגילת שיר השירים בשבת חוה"מ פסח, לפני שקוראים בתורה, ואין חוששים ל"תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם, מפני שקריאת רות, רק מצד המנהג, ומקדימים קריאתה משום חביבותה, מה שאין כן במגילת אסתר בפורים בבוקר, שהיא חובה, מקדימים קריאת התורה משום "תדיר" - מרן הגרש"ז זצ"ל בשש"כ נ"ח, הערה ק". **ומנהג בני ספרד לקרוא ספר רות בסדר התיקון ב"קריאי מועד" שבליילה.**

הקוראים רות מתוך קלף, מברכים "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו" (לבוש ת"צ, ה מעשה רב, קע"ה וכן נהג החזון איש זצ"ל) בברכת "על מקרא מגילה" ויש שתמה על שמברכים "שהחיינו", שהרי זו כחובת ציבור בדומה למפטיר? ולמעשה, מברכים. ולדעתו, טוב שילבש הקורא בגד חדש, ויכון בברכת "שהחיינו" שעל הקריאה גם על הבגד (הגרי"ש אלישיב זצ"ל בהלכות חג בחג שבועות עמ' קל"ה).

יחיד שלא שמע חלק מקריאת רות, או שהתפלל במקום שאין קוראים מתוך מגילה כשירה - אין צריך ללכת לשומעה מן הקלף בציבור (הוראת הגרי"ש אלישיב זצ"ל בהלכות חג בחג). **ואין חיוב על היחיד**, כשאינו מנין עשרה, לקוראה מן הקלף (פעולת שכיר על מעשה רב, קע"ה בשם הגר"א).

אמירת הלל

אומרים "הלל שלם", והמדלג מילה, או אמר מילה בטעות באופן שיש בו שינוי משמעות - צריך לחזור ולקרוא משם והלאה עד סוף ההלל (שער הציון תפ"ח, ב). **בנות ספרד** אומרות את ההלל באמירת הברכות - בלא שם ומלכות. **בדיעבד**, אפשר לומר את ההלל **עד שקיעת החמה**, שנאמר בהלל: "ממזרח שמש ועד מבוא מהולל שם ד".

קריאת התורה

בפתיחת ארון הקודש אומרים י"ג מדות - ג' פעמים, ותפילת "ריבונו של עולם" (שע"ת תפ"ח בשם האריז"ל בשער הכוונות), שכל הימים הטובים ימי דין - גמ' ר"ה ט"ז ע"א: "בארבעה פרקים נידון העולם וכו', ולכן אומרים י"ג מדות, "כי אמירתם מעוררת רחמים גדולים בעולמות העליונים, וזכירתם סגולה גדולה לכפרת עוונות" (שולחן הקריאה ב, י"ז). ולאחר אמירת י"ג מדות, מוציאים ספר התורה ואומרים "בריך שמיא וכו'" (קונטרס מנהגי ביהכ"נ חזו"א [לדרמן] ה, ד). ובמט"א ר"ה שאומרים י"ג המדות לאחר הוצאת הספרים. **קוראים לכהן**, ואחר שעלה, פותחים את הספר לראות את מקום הקריאה, ולפני ברכת הכהן על התורה, מכסים את הספר במעילו, ואומרים בני אשכנז "אקדמות מילין" (משנ"ב תצ"ד, ב וסידור היעב"ץ).

קריאת עשרת הדברות

לרמב"ם בתשובתו בהוצאת פריימן, סי' רס"ג – **אסור לעמוד** בעת קריאתם שלא יאמרו, חלילה, רק זה קיבל משה מסיני. כשם שלא תיקנו לומר בכל בוקר, בתפילת שחרית, עשרת הדברות, ורק במקדש נהגו הכוהנים לאמרם בכל בוקר, כדברי הגמרא: מפני המינים והכופרים, שיאמרו, חלילה, שרק זאת קיבל משה בסיני.

נעמדו הקהל – אין להישאר לשבת בין העומדים (חיד"א בשו"ת טוב עין י') בפרט שלדעת הרבה פוסקים, היום, שיודעים כולם, שקמים רק זכר למעמד בהר סיני שם נאמר "ויתייצבו בתחתית ההר", מותר לעמוד (אגרות משה או"ח ד, כ"ב ושולחן שלמה א, י"ב, ל וג, י"ב, ח). וטוב יותר להיעמד לפני שמגיעים לתחילת קריאת הדברות.

מכבדים תלמיד חכם, רב או גדול הדור לעלייה של "עשרת הדברות" (כף החיים רפ"ב, כ"ח ובסידור היעב"ץ שבועות, ז). וקוראים את הדברות **"טעם העליון"** - שסוף כל דיבור הוא סוף פסוק.

סגולה גדולה לרפואה

כשם שבעת מתן תורה התרפאו כל החולים שבכלל ישראל, כמו כן, בכל שנה בחג השבועות בעת שקוראים מעמד הר סיני, היה חוזר ואומר מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שהוא זמן מסוגל המתחדש בכל שנה, לבקש על חולים ר"ל שיתרפאו ברפואה שלימה. ועל כן, יש העושים "מי שברך" לחולים, תיכף לאחר שסיים העולה לברך הברכה האחרונה על קריאת עשרת הדברות (ספר הנהגות רבינו עמ' רל"ט).

ההפטרה: ביחזקאל ב"מעשה מרכבה" ונוהגים לקרוא למפטיר לגדול וחכם (משנ"ב תצ"ד, ד חק יעקב ובאה"ט) **הערה**: ההולך לישן אחרי עלות השחר, אינו אומר ק"ש שעל המיטה, ובוודאי לא המפיל וכו' (באור הלכה רל"ט)

יש נוהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות רק **ביקדוש שאחר התפילה בשחרית**, ויוצאים בזה ידי מנהג אכילת מאכלי חלב, ובני אשכנז, יזהרו מגבינות קשות ושמןות, כדלהלן, אמנם, לדעת הרמ"א שטעם המנהג לאכילת גם חלב וגם בשר, שהאוכל סעודה חלבית ובשרית אי אפשר לאוכלם באותו הלחם וצריך לשני לחמים, ובזה מתקיים זכר ל"שני הלחם" שהקריבו בשבועות. ואם כן, אולי אין די לטעם זה, בעוגות חלביות בלבד.

אפשרות נוספת, כמבואר בדרכי תשובה, יו"ד פ"ט, י"ט: בחג השבועות מקילים להתחיל סעודה בחלבי ולאחר קינוח והדחה של הפה והידיים עוברים באותה סעודה לבשרי (בפת ובסכו"ם מתאימים) אף שבמשך ימות השנה נמנעים מכך. ובני אשכנז, לא יאכלו גבינות קשות ושמנות (מ 16% שומנים ומעלה), המחייבות, למנהגם, המתנת 6 שעות.

סעודת היום

מצווה להרבות בסעודה במיוחד בחג השבועות להראות שאנו שמחים בקבלת התורה (משנ"ב תקכ"ט, א ושער הצינן עפ"י הגמ' ע"ז, ד). וכלשון רש"י: "ישמח בו במאכל ומשתה להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה בו תורה" (רש"י לפסחים ס"ח ע"ב ד"ה דבעינן נמי לכם).

עיון בתפריט

יש המכינות לעצמן רשימה, מה תגשנה בכל סעודה, ביו"ט ובשבת, ומה יש להוציא מהמקפיה והמקרר, ומתי, ולמבואר בשולחן ערוך ש"ז, י"ב אסור לקרוא רשימה כזו בשבת ויום טוב, שמא יבואו למחוק או להוסיף על הרשימה, ועוד, שיבואו לקרוא גם בשטרי הדיוטות (חשבונות ורשימות שאינן מותרות לקריאה בשבת ויום טוב (משנ"ב שם, מ"ז)), **להלן כמה אפשרויות** להיעזר ברשימה כזו, על פי ההלכה: 1. מותר לעיין בחטף, רק כדי להיזכר, ללא עיון ברשימה (שלחן שלמה שם, בשולי הגליון ס"ק ו).

2. לבקש מאחר, שאין בסמכותו לבצע שינויים ברשימה, שהוא יעיין במקומה, שאין חשש שישנה, וגם לא יבוא לקרוא בשטרי הדיוטות, כי הדבר לצורך סעודת יום טוב (הגר"נ קרליץ שליט"א באיל משולש שטרי הדיוטות ג, הערה ל"ה).

3. יש מתירים כשהרשימה עטופה ב"לימינצייה", או שתלויה במרומי המקרר או הקיר.. ואין ניתן לשנות בה.

סיום סעודת החג

יש להשתדל לסיים את סעודת יום שבועות עד שעה עשירית (16:07) כדי לאכול סעודת ליל שבת לתיאבון.

יסודות הלכות יום טוב

א. צורך אוכל נפש

התירו לעשות מלאכות לצורך האכילה ביום טוב עצמו [לא ליום טוב השני בחו"ל, או בראש השנה ליום השני, ורק מיו"ט לשבת התירו ע"י עירובי תבשילין], כנפסק בשו"ע תק"ו עפ"י הירושלמי, היינו המלאכות שמלישה ואילך [כגון: הכנת טחינה, אינסטנט פודינג, דייסות, ג'לי, קצפת ריץ' וכדומה], אבל אסרו מלאכות שנעשות לימים רבים, כגון: קצירה, קטיפת פירות, תלישת ירקות מהקרקע, סחיטה, ניפוי קמח, והתירו טחינה ובורר בתנאים מסוימים כדלהלן.

קילוף וחיתוך

התירו לקלוף ירקות ופירות אפילו במקלף [ידני], מותר לקצוץ ירק דק דק, אבל אסור לעשות צורות מיוחדות בירק או בפרי, אפילו ביו"ט [גמבה בצורת שופר, לוחות הברית – **בשבועות** צפרדע – בפסח. כמו כן גם ביום טוב כשרוצים למלוח יותר משתי חתיכות ירק, יש להקדים ולשפוך שמן לימון או חומץ [שזו פעולה שלימים רבים – כבישה והחמצת ירקות].

ובכלל זה, העירני מו"ר הגרש"ז אויערבך זצ"ל שאסור לפזר סוכר על כל פרי, שרגילים לעבדו ולשווקו כקונפיטורה או בשימורים כגון, על תותי - שדה (בדוקים!). אבל מותר פיזור סוכר על חצי אשכולית (זהו רק פרי אחד).

טחינה

כל שאפשר לטחון מערב יו"ט והדבר לא יתקלקל או יפוג טעמו, יש להקדים את טחינתו לערב יו"ט [כגון גזר חי כרוב וכדומה]. אבל כל שייפוג טעמו אם יטחון לפני החג [כגון בצל, שום, בננות, תפוחי עץ, חזרת וכדומה, מותר לטחון ביום טוב אף בעזרת כלי המיוחד לכך [קוצץ ידני, מגררת ("פומפיה") כותש שום או מועך פיר"ה].

כמו כן, **אף בדברים שיכלו להכין מעיו"ט** ושכחו או לא הספיקו וצריך להם, מותר לטחנם בשינוי, על גבי מפה ולא לתוך קערה, או להחזיק המגררת בשיפוע שלא כשימוש הרגיל. דברים שאינם גידולי קרקע [ביצים, טונה ודגים, עוף או בשר וכדומה], מותר לטחנם ביום טוב בכל כלי לכתחילה, במעט שינוי מכרגיל.

ברירה

ביום טוב כשיש קצת פסולת בין האוכל (כמה קליפות יחידות של ביצים או אגוזים בין הביצים או האגוזים) – מותר להוציא הפסולת, כל שהדבר ימהר יותר את האכילה. על כן מוציאים קצת עצמות מדגים או עוף, אבל גם ביו"ט "עוף הפורח שטבע בכוס", צריך להוציאו עם קצת מהמשקה, כדרך שמותר בשבת..

בישול

מותר לבשל לאפות לצלות ולטגן על אש דלוקה או שהדליקה ביו"ט על ידי העברת אש, מאש שכבר דולקת (מבלי לכבות הגפרור, ומותר להעביר באיזה צד של הגפרור שרוצים). רצוי להרחיק לפני יו"ט מן השטח את ה"מצת החשמלי". ותמיד כדאי להעביר אש להדליק שלהבת, כשהכפתור במצב נמוך!

הערה: בשעת הצורך מותר להעביר אש, כשאינ ברירה, אפילו מאש שהודלקה חלילה, באיסור, "מפני שעמוד ראשון כבר הלך לו". האש כאילו, מתחדשת בכל שנייה, ואין כאן הנאה ממעשה יו"ט - ההדלקה הראשונה.

מותר להגדיל להבה אבל אסור להנמיכה, אלא אם כן, כשהלהבה הגבוהה במשך הבישול, עלולה לגרום לשריפת האוכל או לחריכתו, אך לא כאשר רק קצת ייחרך או יישרף, או קצת יתאדו המים. **כשיש צורך להנמיך**, ויש אפשרות להעביר אש ללהבה יותר קטנה: לדעת המשנה ברורה והגרש"ז אויערבך זצ"ל עדיף להדליק את הלהבה הנוספת מלהנמיך את הגבוהה! מאידך לדעת הגר"מ פיינשטיין (אגר"מ או"ח א,קטו ולדעת הגר"ע יוסף זצ"ל (הובא בשש"כ יג,י) מותר להנמיך הגבוהה!

כיבוי

אסור אפילו על ידי סגירת ברז הגז הראשי שבחצר! היתירו רק גרם כיבוי על ידי הנחת כלי עם מים (עם קצת קפה, תה, סוכר וכדומה) וממתינים עד שיגלוש, ואז סוגרים את הכפתור בשינוי, וצריך לשתות קצת מן המתבשל.

גרם כיבוי באש עצמה

אסור אפילו ביום טוב, לגרום כיבוי בנר עצמו, כגון להניח נר דלוק בכוס שחציה מלא מים כדי, שתכבה האש בהגיעה למים.

על כן, **המשתמשים ב"חגז"** יחברוהו לכפתור הגז שבכיריים לפני שמדליקים את הלהבה, כי כשכבר האש דולקת, החיבור של ה"חגז" כמוהו כ"גרם כיבוי באש עצמה" שאסור למשנ"ב, לכתחילה, אף לאשכנזים. **על כן**, עפ"י הדין שלפנינו, שאסור גרם כיבוי בנר עצמו, על כן אף שביום טוב מותר ללחוץ על לחצנים של "שעון שבת שהאור יידלק מוקדם יותר, אך אסור כדי שייכבה מוקדם יותר – "גרם כיבוי בנר"!

שימוש בתנור חשמלי מותר ביום טוב, רק אם הופעל מלפני יום טוב או על ידי שעון שבת, בתנאי שהתנור במצב "שבת" שאין שום השפעה לפתיחת הדלת או סגירתה על הבערה כיבוי או תאורה בזמן השימוש.

הערה: כל המכשירים החשמליים חובה שיהיו ביו"ט במצב סטטי. שכל שינוי בפיקוד חשמלי: הבערה, כיבוי, בונה וסותר.

הוצאה מרשות לרשות

מותרת בין לצרכי אכילה, לצורך מצוה או כלים לשימוש בהם היום, וכן מוציאים קטן לרשות הרבים כדי לטייל עמו (שמחה להורים ושמחה לילד) וכן מותר בעגלה (אך יש אומרים שיש לרוקן מהעגלה כל מה שלא צריך ליו"ט).

שולחן ערוך תקי"ח ומשנה ברורה: "אף על פי שהותרה הוצאה לצורך, מכל מקום לא יישא אדם משאות גדולים כדרך שבחול, אלא ישנה, כגון יין לא בסל או בקופה אלא על כתפו אחד או שנים שמוכח שהוא לצורך יום טוב. אא"כ לצורך אורחים. וכל האיסור במקום הילוך רבים, אבל מזוית לזוית או מבית לבית שבאותה חצר, אדרבה טוב יותר מלהרבות בהילוך"

מוקצה

חששו חכמים, כיון שיום טוב נראה בעיני בני אדם קל יותר בהלכותיו מיום השבת, והחמירו בכמה נושאים בהלכות מוקצה, יותר מאשר בשבת: שולחן ערוך סי' תצ"ה ומשנה ברורה

א. כל דבר שאמנם ראוי למאכל בהמה, (במקום שמצויות בהמות), שבשבת אינו מוקצה ומותר בטלטול, ביום טוב אם הקליפות או הגרעינים וכן מאכל שהתקלקל ביום טוב כל שאינם ראויים למאכל אדם הינם מוקצה ואסורים בטלטול.

ב. התירו טלטול מוקצה לצורך אוכל נפש, כגון שיירי גחלים או נרות כדי לבשל או להדליק בהעברת אש, הסרת אבן שעל גבי חבית לשותות מהחבית, אבל אסרו לאכול מוקצה או להשתמש בו, כגון: ביצה שנולדה ביום טוב, שארית שמן שבנר שהודלק לכבוד יום טוב, כמו כן, אסרו להשתמש באבן (מוקצה מחמת גופו) כדי לפצח בה אגוז. וכן חמץ שנמצא ביום טוב של פסח, אסור לטלטלו אפילו כדי לבערו או לשרפו במקומו.

רחיצה לכבוד שבת

אף שביו"ט ניתן להשתמש במכשירים לחימום מים הפועלים מעצמם (בוילר חשמלי מופעל בשעון שבת, דוד שמש) פרט למכשיר "יונקרס" מחמם-מהיר ע"י להבת גז, המופעל עם פתיחת ברז המים החמים, שלפני כל שבת ויו"ט חובה לנתקו. מכל מקום, גם ביום טוב אין לרחוץ את רוב הגוף בבת אחת (ובשימוש בידית ה"טוש" במקלחת, נחשב תמיד כמיעוט הגוף – דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל) וכמובן, שאין להשתמש אלא בסבון נזולי ולהיזהר מסחיטת שיער. היינו, שמותר רק ל"טפח", דהיינו, להצמיד את המגבת לשיער, והמים היוצאים, נספגים מיד במגבת, ולדברי "בן איש חי", יש לכרוך את המגבת סביב השער כטורבן. ובכל אופן, אין למשוך את המים מן השער כלפי חוץ [יש לגברים להיזהר בכך גם כן, בשיער הזקן והפאות, בכל שבת ויו"ט]. ויש להיזהר שלא לבוא לידי סחיטת המגבת, או תלייתה לייבוש במקום ובדרך שתולים ביום חול.

ניקוי הבית לכבוד שבת

אסור להדיח ריצפת חדר שלם בשבת ויו"ט אף לא בשפיכת מים וחומר נזולי (בלא סמרטוט) וגריפתם במגב. אכן, אם ישנו כתם מקומי – מותר לנקות באותו מקום בלבד כנ"ל. ובור ניקוז שברצפה שיש לו מכסה אין לפתחו אלא כשיש לו בית אחיזה. (שו"ע שח, י). וכשיש בפתח הבור, רשת - גורפים כרגיל.

הערה חשובה - הוספת מים למיחם השבת

יש להרתיח את המים שמוסיפים למיחם לשבת, עד לכדי רתיחה גמורה בטרם יוכנסו למיחם שבת (שבמצב שבת), שאם לא כן, ב"מצב שבת, אין פעולת הרתיחה, ורק נשמר חום המים, ואם כן המים שהוסיפו לא יגיעו לידי רתיחה לפני שבת, ואסור יהיה להוציא בשבת אף לא כוס אחת, כי כתוצאה מהוצאת מים, כמות השארית שקטנה - ממחרת להתבשל. וכל פעולה הגורמת לחימום יתר למים שטרם הגיעו לכדי רתיחה ממש, לפני שבת, הרי היא בגדר איסור בישול בשבת.

שבת פרשת "נשא" - אסרו חג

הדלקת הנרות: ירושלים - 19:03 מרכז - 19:18 צפון - 19:13 דרום - 19:22

ההפטרה: "ויהי איש אחד וגו'" (שופטים י"ג). אין אומרים אב הרחמים, ולא צדקתך וגו'. אבות פרק א

מוצאי שבת: ירושלים - 20:20 מרכז - 20:23 צפון - 20:24 דרום - 20:21 ר"ת - 20:56

תשלומין כל שבעה

מי שלא עלה לרגל, ובימינו, לא בא לפני שריד בית מקדשנו בחג עצמו – יש לו תשלומין כל שבעה עפ"י הרמב"ם חגיגה א, א. ולהקבלת פני רבו יש תשלומין כל שבעה – מהרי"ל דסקין קו"א, נד וחתן ביום חופתו מתענה בימי ההשלמה – מג"א תקע"ג, א. ואכן, אין אומרים תחנון ולא וידוי עד י"ב בסיון ועד בכלל.

ברוך אלוקינו שנתן לנו תורתו, ללומדה, לקיימה ולעשות לו נחת רוח בעולמו

כתובת לברורים, הערות, וקבלת "דפי הלכה" במייל

הרב יצחק יעקב פוקס, COM . y0548483398@gmail . או בפקס: 025372586 פלאפון 0548483398